

BOLALARDA TUG‘MA NUQSONLAR BILAN TUG‘ILISHNING OLDINI OLISHGA QARATILGAN PROFILAKTIK CHORA-TADBIRLAR

Muallif: Xamraqulova Gulxumor Odiljon qizi

Rishton Abu Ali ibn sino nomidagi Jamoat Salomatligi

texnikumi o‘qtuvchisi

Annotatsiya: *Tug‘ma nuqsonlar — bu homiladorlik davrida yoki tug‘ilish vaqtida rivojlanadigan, bola organizmining anatomik, fiziologik yoki biokimyoviy tuzilmasidagi anomaliyalardir. Bunday nuqsonlar bolaning hayot sifati va uzoq umr ko‘rishiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.*

Kalit so‘zlar: *tug‘ma nuqsonlar, homiladorlik, yurak poroklari, atreziyalar, genetika*

Kirish

Tug‘ma nuqsonlar — bu homiladorlik davrida yoki tug‘ilish vaqtida rivojlanadigan, bola organizmining anatomik, fiziologik yoki biokimyoviy tuzilmasidagi anomaliyalardir. Bunday nuqsonlar bolaning hayot sifati va uzoq umr ko‘rishiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Jahon sog‘liqni saqlash tashkilotining (JSST) ma’lumotlariga ko‘ra, har yili 8 milliondan ortiq chaqaloq tug‘ma nuqsonlar bilan tug‘iladi. Bu esa, ushbu holatlarning oldini olish bo‘yicha ilmiy asoslangan, tizimli profilaktik chora-tadbirlar ishlab chiqilishini taqozo etadi. Mazkur maqolada bolalarda tug‘ma nuqsonlar rivojlanishining oldini olishga qaratilgan asosiy yo‘nalishlar, risk omillari va samarali profilaktika strategiyalari yoritiladi.

Asosiy qism

1. Tug‘ma nuqsonlarning asosiy sabablari

Tug‘ma nuqsonlarning etiologiyasi ko‘p omilli bo‘lib, quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

Genetik omillar: xromosoma anomaliyalari, irsiy kasalliklar.

Ekzogen omillar: infeksiyalar (TORCH kompleksi: toksoplazmoz, qizamiqcha, sitomegalovirus, herpes), radiatsiya, zaharli moddalar, dori vositalari.

Homiladorlik davridagi nosogʻlom turmush tarzi: chekish, spirtli ichimliklar isteʼmoli, notoʻgʻri ovqatlanish.

Ona organizmidagi somatik kasalliklar: qandli diabet, gipertoniya, tiroid bezining buzilishi va boshqalar.

2. Profilaktikaning asosiy bosqichlari

A) Prekontsepsiya davridagi profilaktika (homiladorlikdan oldin)

Genetik maslahat: yuqori xavf guruhiga kiruvchi oilalarda genetik tekshiruvlardan oʻtish.

Vaksinatsiya: ayollarni qizamiqcha, gepatit B va boshqa xavfli infeksiyalardan oldindan emlash.

Sogʻlom turmush tarzini shakllantirish: zararli odatlardan voz kechish, normal tana vazniga erishish.

Foliy kislotasi qabul qilish: kamida 3 oy oldin boshlash orqali nerv naychasi nuqsonlarining oldi olinadi.

B) Prenatal profilaktika (homiladorlik davrida)

Homiladorlikni erta aniqlash va shifokor nazoratida olib borish.

Racional ovqatlanish va mikroelementlar (foliy kislotasi, yod, temir) yetarli darajada qabul qilish.

Perinatal skrininglar: UZI, bioximik skrining, NIPT (noinvaziv prenatal test).

Infektsion kasalliklardan himoyalanih: TORCH-infektsiyalarni nazorat qilish, gigiyena qoidalariga rioya qilish.

Zarur boʻlsa, ixtisoslashtirilgan genetik maslahat va diagnostika.

C) Postnatal profilaktika (tugʻruqdan keyin)

Chaqaloqlarni skrining dasturlari orqali erta tashxislash (qalqonsimon bez, eshitish, yurak nuqsonlari).

Immuizatsiya kalendariga muvofiq emlash.

Sogʻlom bola dispanser nazoratiga olish.

Ota-onaga sogʻlom ovqatlantirish, parvarishlash, muhit gigiyenasi haqida doimiy maslahatlar berish.

3. Tugʻma nuqsonlarni kamaytirishdagi ijtimoiy-tibbiy yondashuvlar

Sogʻliqni saqlash tizimida perinatal va neonatologik xizmatlarni kuchaytirish. Aholi oʻrtasida sogʻlom avlod dasturlari va axborot-tushuntirish ishlarini olib borish.

Demografik xavf guruhlarini aniqlab, ularni shifokor-genetiklar bilan ishlashga jalb etish.

Sifatli perinatal xizmatlar koʻrsatishni hududiy darajada izchil yoʻlga qoʻyish.

Xulosa

Tugʻma nuqsonlar bilan tugʻilishni kamaytirish tibbiyotning dolzarb masalalaridan biri boʻlib, bu borada kompleks yondashuv zarur. Prekontsepsiya, prenatal va postnatal bosqichlarda olib boriladigan profilaktika choralarini tizimli ravishda amalga oshirish orqali sogʻlom avlodni dunyoga keltirish imkoniyatlari keskin oshadi. Tibbiy xizmatlar sifati, aholining sogʻlom turmush tarziga boʻlgan eʼtibori va taʼlim-tarbiyaning roli bu jarayonda hal qiluvchi omillardan hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimova D.K., "Pediatriyada irsiy kasalliklar va ularning oldini olish", Toshkent, 2021.
2. Jahon sogʻliqni saqlash tashkiloti (JSST). "Congenital anomalies: prevention strategies", Geneva, 2020.
3. Oʻzbekiston Respublikasi SSV. "Perinatal xizmatlar sifati va ularni takomillashtirish boʻyicha milliy dastur", Toshkent, 2022.
4. Nishonova G.X. "Prenatal diagnostika va profilaktika asoslari", Andijon, 2023.
5. CDC (Centers for Disease Control and Prevention). "Preventing Birth Defects", Atlanta, 2021.
6. Qodirova M.X. "Pediatriyada allergik kasalliklar". Toshkent: Tibbiyot, 2020.
7. World Health Organization (WHO). "Infant Feeding Guidelines for Allergy Prevention". Geneva, 2021.
8. Karimova D.K. va boshqalar. "Onalar ovqatlanishi va chaqaloq salomatligi oʻrtasidagi bogʻliqlik". Oʻzbekiston pediatriya jurnali, 2022.
9. Ministry of Health. "Ona suti orqali allergik taʼsirlarning oldini olish boʻyicha tavsiyalar". Toshkent, 2023.